

УДК: 341:342.9

Марта МАЛЕЦЬ

Національний університет “Львівська політехніка”,
доцент кафедри адміністративного та інформаційного права
Навчально-наукового інституту права,
психології та інноваційної освіти,
кандидат юридичних наук
marta.r.malets@lpnu.ua
ORCID: 0000-0002-9129-3608

Арсен НЕМЦЕВ

Національний університет “Львівська політехніка”,
студент Навчально-наукового інституту права,
психології та інноваційної освіти
arsen.niemtsev.pv.2022@lpnu.ua
ORCID: 0009-0001-8933-7296

АДМІНІСТРАТИВНИЙ ПРОЦЕС, ЯК ПРОВІДНА ГАЛУЗЬ ПРАВА У СПІВВІДНОШЕННІ З МІЖНАРОДНИМИ ПРАВОВИМИ СИСТЕМАМИ ЄС ТА США

<http://doi.org/10.23939/law2024.43.144>

©Малець М., Немцев А., 2024

Стаття присвячена детальному дослідженню адміністративного процесу як однієї з основних галузей права та його співвідношенню з міжнародними правовими системами, такими як правова система Європейського Союзу (ЄС) та Сполучених Штатів Америки (США). Вивчення цих систем має важливе значення для розуміння сучасних тенденцій розвитку адміністративного права в Україні, особливо в умовах її інтеграції до європейського правового простору та проведення масштабних правових реформ.

Метою цього дослідження є виявлення спільних рис й істотних відмінностей між адміністративними процесами, що діють у ЄС та США, а також оцінка того, як ці процеси можуть бути інтегровані в українську правову систему. Спеціальна увага надається аналізу принципів адміністративного судочинства, таких як верховенство права, справедливість, доступ до правосуддя та незалежність судової влади. Дослідження показує, що, незважаючи на значні розбіжності між правовими традиціями США та ЄС, обидві системи мають спільну мету – забезпечення прозорості та підзвітності адміністративних органів, а також захист прав громадян.

У статті проаналізовано різні підходи до адміністративного судочинства, зокрема досліджено, що в ЄС та США їх об'єднують такі важливі елементи, як незалежність судової влади, доступність правосуддя та захист прав людини. Ці принципи можуть стати орієнтирами для розвитку адміністративного права в Україні, де реформи спрямовані на посилення судової системи та вдосконалення механізмів захисту прав громадян у відносинах з адміністративними органами.

Особливу увагу в статті присвячено аналізу впливу правових систем ЄС та США на формування адміністративного права в Україні. Україна на шляху інтеграції до Європейського Союзу вже взяла на озброєння багато елементів європейської правової системи, зокрема у сфері адміністративного судочинства. Водночас американський досвід регулювання економічних відносин через адміністративне право також може бути корисним для України в контексті розвитку ринкової економіки та побудови правової держави.

Отже, у статті підсумовано, що інтеграція українського адміністративного права в європейський правовий простір повинна враховувати як позитивний досвід ЄС у сфері захисту прав людини та забезпечення прозорості державного управління, так і американські підходи до регулювання економічних відносин та забезпечення ефективності адміністративного правосуддя.

Ключові слова: адміністративний процес, порівняльне право, ЄС, США, права людини, адміністративне судочинство, реформи.

Постановка проблеми. Адміністративне право є однією з найбільш динамічних і важливих галузей права, що відіграє центральну роль у регулюванні відносин між громадянами та державою. У різних країнах ця галузь права має свої унікальні особливості, зумовлені історичними, політичними та соціально-економічними факторами. Одним із головних аспектів, що визначає специфіку адміністративного права, є підхід до захисту прав людини, а також процедура вирішення спорів між громадянами та державними органами. У контексті міжнародної правової практики важливо аналізувати різні підходи та досвід, щоб знайти оптимальні шляхи розвитку власної правової системи.

В Європейському Союзі адміністративне право орієнтоване на забезпечення прав людини та захист інтересів громадян у відносинах із державою. Основна мета європейського адміністративного процесу полягає в контролі за діяльністю державних органів, забезпеченні прозорості та підзвітності їх дій. Це охоплює не лише захист громадян від зловживань владою, але й активну роль судової влади у нагляді за виконанням адміністративних функцій. Судова система ЄС надає велику увагу дотриманню процедурних норм, що гарантують відкритість та доступність правосуддя для всіх громадян. Цей підхід спрямований на баланс між захистом суспільних інтересів та правом окремих осіб на справедливе вирішення спорів.

У Сполучених Штатах Америки адміністративне право має більш практичне спрямування на регулювання економічної діяльності. Воно акцентує увагу на регуляції ринкових процесів, де основну роль відіграють механізми контролю за діяльністю корпорацій і урядових органів, що провадять економічну політику. У США важливим аспектом адміністративного процесу є забезпечення ефективного функціонування ринкової економіки, де державні органи повинні дотримуватися принципу невтручання в бізнес, окрім випадків, коли це необхідно для захисту конкуренції чи запобігання зловживанням з боку компаній або державних установ. Американська модель підкреслює важливість балансу між державним контролем і свободою ринку, що забезпечує гнучкість і стабільність економічної системи.

В Україні адміністративне право перебуває на етапі активного реформування. Історично українська правова система мала елементи радянського адміністративного права, де пріоритет надавався державі, а не громадянину. Проте після здобуття незалежності Україна взяла курс на євроінтеграцію та модернізацію правової системи, що передбачає запозичення кращих практик з правових систем ЄС та США. Важливе завдання для України полягає в тому, щоб знайти баланс між підходами, які забезпечують захист прав громадян, прозорість державного управління та ефективність економічного регулювання.

Отже, проблема полягає в необхідності розробки такої правової моделі, яка б враховувала як найкращі європейські та американські практики, так і особливості українського правового простору. Україні потрібно вирішити питання не тільки про те, які конкретні правові інструменти та механізми

варто запозичити, але й як вони можуть бути адаптовані до національної правової традиції та соціально-економічних умов. Тільки за умови врахування цих чинників можна створити ефективну систему адміністративного права, яка б відповідала потребам громадян і держави в сучасних умовах.

Аналіз досліджень з адміністративного права в Європейському Союзі та США вказує на різні підходи до регулювання правовідносин у сфері адміністративного судочинства. В ЄС основна увага надається захисту прав людини та забезпеченню прозорості державного управління. Принципи верховенства права, правосуддя та справедливості є основними елементами європейської моделі адміністративного права. Ці принципи сприяють належному управлінню та запобігають зловживанням з боку адміністративних органів. Серед вчених, що досліджували ці теми, можна зазначити таких науковців: Пол Крейг (Paul Craig) – британський дослідник, який значну частину своїх робіт присвятив європейському адміністративному праву, верховенству права та судовій практиці в ЄС, Кароль Гоффман (Carole Hoffmann) – спеціалістка з європейського адміністративного права та захисту прав людини в ЄС, Річард Пірс (Richard Pierce) – американський дослідник, який вивчав питання адміністративного права США, зокрема, щодо регулювання ринкових відносин та ролі корпорацій у правових процесах.

Ці дослідження можуть стати корисним джерелом для розуміння шляхів розвитку адміністративного права в Україні на основі найкращих європейських та американських практик.

Метою статті є дослідження основних елементів адміністративного процесу в Україні та порівняння їх із системами Європейського Союзу (ЄС) і Сполучених Штатів Америки (США), зокрема в контексті їх впливу на захист прав людини, процедурне регулювання та ефективність адміністративного управління. Це дослідження ґрунтується на необхідності пошуку найбільш оптимальних правових механізмів, які б сприяли підвищенню прозорості, відповідальності та ефективності адміністративного судочинства в Україні. В умовах інтеграції до європейського правового простору Україна стикається з багатьма викликами у сфері реформування адміністративного права, тому порівняльний аналіз з іншими розвиненими правовими системами є важливим кроком для вдосконалення національної правової практики.

Застосовані методи дослідження дали змогу провести ґрунтовний аналіз адміністративних процесів у ЄС та США, а також порівняти їх із українською правовою практикою. Порівняльно-правовий аналіз став основним інструментом дослідження, оскільки він дав можливість виявити основні спільні риси та відмінності між адміністративними системами цих країн. Він дав змогу зрозуміти, які принципи та підходи можуть бути ефективно інтегровані в українське право для підвищення якості адміністративного управління [10].

Виклад основного матеріалу. Адміністративний процес – це важлива складова частина публічного права, яка об'єднує сукупність правових норм і процедур для регулювання відносин між державними установами та фізичними або юридичними особами в сфері державного управління. Його значення полягає у забезпеченні виконання державних функцій, контролі за дотриманням законодавства та захисті прав і законних інтересів громадян у взаємодії з органами виконавчої влади.

Основним завданням адміністративного процесу є регламентація діяльності державних органів, що виконують управлінські функції, а також створення умов для фізичних та юридичних осіб, щоб вони могли ефективно захищати свої права в стосунках з державною владою.

Історично адміністративний процес виник як механізм для вирішення конфліктів, що виникали між приватними особами та владою. Це стало особливо важливим через розширення функцій держави та її зростаючий вплив на соціальні, економічні та екологічні сфери суспільного життя. Адміністративний процес надає державі необхідні інструменти для реалізації управлінських функцій з дотриманням законності та правопорядку [1].

Адміністративний процес відрізняється від цивільного або кримінального судочинства тим, що його основними учасниками є публічна влада у вигляді державних органів або органів місцевого самоврядування з одного боку, і фізичні чи юридичні особи – з другого. Водночас адміністративний процес спрямований не лише на захист прав громадян, але й на забезпечення ефективності та законності дій державних органів як виконавців управлінських рішень.

До основних елементів адміністративного процесу належать [7]:

1. Адміністративно-процесуальні норми – це правила, що регламентують порядок ведення адміністративних справ, визначають права й обов'язки учасників процесу та регулюють процедури ухвалення управлінських рішень.

2. Процесуальні дії – сукупність дій, виконуваних учасниками адміністративного процесу для досягнення юридичного результату, таких як подання скарг, звернення до суду, подання доказів, ухвалення рішень і їх оскарження.

3. Адміністративні процедури – офіційно встановлені послідовні дії, які виконують державні органи або посадові особи для прийняття управлінських рішень або надання адміністративних послуг.

Адміністративний процес поділяється на кілька основних видів:

1. Адміністративне провадження – це процес розгляду адміністративних справ органами виконавчої влади або місцевого самоврядування, спрямований на ухвалення рішень щодо прав і обов'язків громадян.

2. Адміністративне судочинство – процес розгляду справ у судах, пов'язаних з оскарженням рішень або дій (бездіяльності) органів державної влади, посадових осіб або інших суб'єктів, що виконують публічні функції. Головною метою адміністративного судочинства є захист прав, свобод та інтересів фізичних і юридичних осіб.

Різні наукові підходи до сутності адміністративного процесу варіюються. Деякі вчені визначають його як систему процедурних правил, що регулюють діяльність держави, тоді як інші наголошують на судовій складовій, підкреслюючи його роль у вирішенні спорів між державою та громадянами. Загалом адміністративний процес – це механізм, який забезпечує правове регулювання взаємин між державою і суспільством, а також дотримання законності в діяльності органів влади.

Одним із важливих аспектів адміністративного процесу є його вплив на права людини. У відносинах з державними органами права громадян можуть бути порушені через бюрократичні процедури або неправомірні дії державних службовців. Адміністративний процес надає громадянам ефективні інструменти для захисту їх прав, включаючи можливість оскарження дій або рішень влади в судовому порядку. Адміністративний суд, будучи частиною цього процесу, забезпечує справедливий розгляд справ та правову допомогу тим, чиї права було порушено державними органами [2].

Адміністративний процес також відіграє важливу роль у забезпеченні належного державного управління. Чітко визначені правила і процедури адміністративного права сприяють прозорості, передбачуваності та підзвітності дій державних органів, що є особливо важливим у демократичних країнах, де громадяни мають брати участь у прийнятті рішень і контролювати діяльність державної влади.

Щодо розуміння адміністративного процесу у правових системах ЄС треба зазначити, що тут є певні характерні особливості розуміння адміністративно процесуального права.

Зокрема, адміністративне право Європейського Союзу є невід'ємною частиною інтегрованої правової системи, що регулює відносини між інституціями ЄС, державами-членами та громадянами. Це право охоплює норми та принципи, що забезпечують реалізацію та імплементацію законодавства ЄС на рівні держав-членів, а також регулює взаємодію між основними інститутами ЄС, такими як Європейська Комісія, Європейський Парламент і Рада Європейського Союзу.

Основною особливістю адміністративного права ЄС є його декларативний характер. Основні принципи адміністративного регулювання мають відповідати загальноєвропейським стандартам і вимогам. Серед цих принципів – законність, прозорість, підзвітність, рівність та доступність. Ці

принципи забезпечують відповідність адміністративних рішень та дій органів ЄС встановленим стандартам, що гарантує їх законність і ефективність [9].

Адміністративне право ЄС також характеризується ієрархічною структурою, де рішення інститутів ЄС мають пріоритет над національним правом у разі потреби для забезпечення ефективності правового порядку Союзу. Це сприяє єдності правового регулювання в межах ЄС і допомагає уникнути розбіжностей у застосуванні права між державами-членами.

Наявні також особливості правозастосування в країнах ЄС, а саме правозастосування відзначається гармонізацією національного законодавства з правом ЄС, що досягається через імплементацію директив ЄС. Держави-члени зобов'язані адаптувати своє національне законодавство відповідно до європейських вимог, що забезпечує правову однорідність в межах Союзу.

Права громадян ЄС є важливою складовою частиною правозастосування, гарантуючи їм доступ до адміністративних процедур та можливість оскарження рішень органів ЄС. Європейський Суд у Люксембурзі виконує функцію розгляду спорів між інститутами ЄС, державами-членами та фізичними особами. Судова практика цього суду істотно впливає на розвиток адміністративного права та захист прав громадян.

Національні системи адміністративного судочинства в країнах-членах також мають відповідати європейським стандартам. Це гарантує відповідність національного права праву ЄС та дозволяє національним судам передавати питання до Європейського Суду для роз'яснення.

Щодо стандартів захисту прав людини та публічних інтересів, ЄС акцентує увагу на захисті прав людини та публічних інтересів. Хартія основних прав Європейського Союзу є основним документом у цій сфері, що містить широкий спектр прав і свобод, таких як право на приватність, свободу слова і справедливий судовий розгляд. Хартія є юридично обов'язковою для всіх інститутів ЄС та держав-членів і є важливим інструментом захисту прав громадян [5].

У межах адміністративного процесу в ЄС забезпечується прозорість і публічний доступ до адміністративних рішень, що дає змогу громадянам контролювати дії органів державної влади і брати участь у процесах прийняття рішень. Це включає право на доступ до документів, інформацію та можливість оскарження адміністративних рішень.

У Європейському Союзі адміністративне право має глибокі корені в захисті прав людини та забезпеченні належного управління з боку державних органів. Адміністративне судочинство в ЄС базується на низці принципів, які гарантують громадянам доступ до правосуддя та захищають їхні права у взаємовідносинах із державою. Система європейського адміністративного права акцентує увагу на балансі між державними інтересами і правами громадян, що досягається через контроль за діяльністю органів державної влади. Одним з основних принципів є прозорість адміністративного процесу, яка забезпечується завдяки чітко визначеним процедурам та стандартам, що регулюють відносини між громадянами і владою. Окрім того, значна увага надається запобіганню зловживанням владою з боку адміністративних органів, що створює передумови для справедливого та ефективного правосуддя [8].

З другого боку, адміністративне право США має інші основні акценти, зосереджені на регуляції ринкових відносин і діяльності державних агентств, що взаємодіють із бізнесом. У Сполучених Штатах адміністративний процес спрямований на підтримку ефективності управління, але водночас передбачає захист інтересів корпорацій і громадян від надмірного втручання з боку уряду. Американська модель регулювання є більш гнучкою, особливо у питаннях економічної конкуренції, де ринок відіграє основну роль. Важливу роль у США відіграють регуляторні органи, які відповідають за контроль за ринковими відносинами, і одночасно функціонують судові механізми для вирішення конфліктів між державою і приватним сектором. Цей досвід є надзвичайно цінним для країн, що прагнуть реформувати адміністративне право в умовах економічної трансформації, оскільки він поєднує захист прав із забезпеченням стабільності й ефективності ринкової економіки.

Захист публічних інтересів є також важливою складовою частиною адміністративного процесу, що включає забезпечення ефективного функціонування ринків, захист навколишнього сере-

довища, конкурентоспроможність і соціальну справедливість. Адміністративні рішення мають відповідати публічним інтересам, а органи влади повинні діяти у межах своїх повноважень та відповідно до загальноєвропейських стандартів.

Щодо специфіки адміністративного права США, то воно характеризується деконцентрованою структурою та гнучкістю, що відрізняє його від багатьох інших правових систем. Воно регулює відносини між федеральними агентствами та громадянами і забезпечує процедури для розгляду адміністративних справ. Основними нормативними актами є Administrative Procedure Act (APA) та інші федеральні закони і регуляторні акти [6].

APA встановлює принципи прозорості і підзвітності для адміністративних агентств, включаючи вимоги публікації пропозицій нових регуляцій, проведення громадських слухань та можливість для громадян подавати коментарі. Це сприяє демократичному контролю за адміністративними діями та забезпечує ефективніше врахування інтересів громадян.

Економічне регулювання відіграє важливу роль в адміністративному праві США, особливо у сфері антиконкурентного регулювання і регулювання фінансових ринків. Фактично, адміністративні агентства, такі як Федеральна комісія з торгівлі (FTC) та Комісія з цінних паперів і бірж (SEC), мають значні повноваження щодо регулювання ринкових відносин, захисту прав споживачів та забезпечення фінансової стабільності.

Федеральні агентства мають широкі повноваження з впровадження і контролю за економічними регуляціями, що дає змогу ефективно управляти складними ринковими процесами і запобігати зловживанням. Вони здійснюють моніторинг і регулювання в таких сферах, як антимонопольна політика, фінансові послуги, захист прав споживачів і охорона навколишнього середовища. Ці агентства також мають право виносити адміністративні рішення, які можуть бути оскаржені в судах, що забезпечує додатковий рівень контролю і перевірки.

З огляду на проаналізоване можна виділити спільні та відмінні риси, притаманні адміністративному праву США та Європейського Союзу. Зокрема, до спільних рис можна віднести такі, як важливість прозорості, підзвітності та правового контролю. Однак є й істотні відмінності:

1. Структура та ієрархія: у США адміністративне право є децентралізованим і включає велику кількість федеральних і державних агентств з різними повноваженнями. В ЄС, натомість, існує єдина система адміністративного права, що об'єднує інститути Союзу і держави-члени.

2. Процедурні вимоги: у США APA забезпечує детальну регуляцію адміністративних процедур, зокрема вимоги до публікації і громадських слухань. В ЄС також існують норми щодо прозорості і підзвітності, але ці норми можуть варіюватися залежно від специфіки національного законодавства.

3. Контроль і судочинство: в США існує чітка система адміністративних судів, які розглядають спори між агентствами і громадянами. В ЄС контроль за законністю рішень органів ЄС здійснює Європейський Суд, а національні суди контролюють відповідність національних норм праву ЄС.

З огляду на вище зазначене можна також окреслити певні пропозиції щодо вдосконалення адміністративного процесу в Україні. Зокрема, для забезпечення ефективності адміністративного процесу в Україні потрібні глибокі реформи, спрямовані на усунення наявних недоліків і адаптацію до сучасних вимог правової системи. Це включає "покращення процедурних норм", забезпечення більшої прозорості в діяльності адміністративних органів і підвищення рівня правової захищеності громадян.

Однією з основних проблем є недостатня ефективність процедур, які можуть бути складними та тривалими. Для покращення ситуації потрібно впровадити спрощені процедури, зменшити бюрократичні перепони та забезпечити швидший розгляд адміністративних справ.

Імплементация європейських і американських правових норм є важливим аспектом вдосконалення адміністративного процесу в Україні. Це може охоплювати впровадження європейських стандартів прозорості і підзвітності, таких як обов'язкове публічне обговорення нових регуляцій і можливість громадян подавати коментарі.

Перспективи розвитку адміністративного судочинства в Україні становлять подальшу гармонізацію національного законодавства з європейськими та міжнародними стандартами, що дасть змогу забезпечити ефективніший захист прав громадян і підвищити якість адміністративних рішень [5].

Однією з важливих складових частин є реформа адміністративних судів, що містить підвищення їх незалежності і професійності, а також вдосконалення процедурного регулювання. Перспективи також включають впровадження сучасних інформаційних технологій для спрощення процесу розгляду справ та забезпечення більшої доступності правосуддя для громадян.

Загалом вдосконалення адміністративного процесу в Україні потребуватиме комплексного підходу й активної співпраці з міжнародними організаціями та експертами для забезпечення належного рівня правової захищеності та ефективності адміністративного правосуддя.

Основні висновки дослідження підкреслюють, що адміністративні процеси в ЄС та США забезпечують чітко визначені та ефективні правові механізми для захисту прав людини та забезпечення належного державного управління. Системи цих країн мають чітку структуру, яка забезпечує доступність правосуддя для громадян і створює передумови для прозорості й підзвітності з боку адміністративних органів. В ЄС акцент робиться на захисті прав громадян, у тому числі через активне втручання судової системи у діяльність адміністративних органів, з метою забезпечення справедливості та дотримання прав людини. У США значна увага надається регулюванню ринкових відносин і запобіганню зловживанням з боку як урядових органів, так і корпорацій, що забезпечує ефективне функціонування економіки та правової системи [4].

Висновки. Порівняння адміністративного процесу в Україні, Європейському Союзі (ЄС) та США демонструє як спільні риси, так і значні відмінності в підходах до регулювання публічних відносин і захисту прав громадян. У всіх трьох правових системах існує спільне прагнення забезпечити ефективний захист прав людини та підзвітність адміністративних органів. Принципи прозорості, підзвітності та справедливого судового розгляду є основними для кожної з цих систем, що відображає загальноєвропейські та міжнародні стандарти.

Однак істотні відмінності у структурі і функціонуванні адміністративних процесів також є очевидними. В Україні адміністративний процес зосереджений на гармонізації національних норм з міжнародними стандартами, що включає вдосконалення адміністративного судочинства через реформи. У ЄС існує єдина система адміністративного права, яка забезпечує інтеграцію та гармонізацію регуляторних норм на рівні Союзу і національному рівні. У США адміністративний процес відзначається великою децентралізацією та широким економічним регулюванням, що забезпечує велику гнучкість у застосуванні норм і правил.

Міжнародний досвід, зокрема досвід ЄС і США, є важливим ресурсом для вдосконалення українського адміністративного права. Досвід ЄС у забезпеченні прозорості, підзвітності та участі громадян у процесах прийняття рішень може бути корисним для реформування українського адміністративного судочинства. Європейські норми і стандарти, такі як Хартія основних прав ЄС, встановлюють високі вимоги до захисту прав людини і можуть стати основою для подальших реформ в Україні.

Досвід США у сфері адміністративного регулювання і контролю також надає корисні приклади. Зокрема, принципи, закладені в Administrative Procedure Act (APA), забезпечують прозорість адміністративних процедур і гарантують участь громадян у процесі регулювання. Це може стати основою для вдосконалення українського законодавства, зокрема в частині спрощення процедур і підвищення ефективності адміністративного процесу.

Перспективи подальших реформ в українському адміністративному праві містять кілька основних напрямів. По-перше, потрібно продовжити реформування адміністративного судочинства, забезпечивши його відповідність європейським і міжнародним стандартам. Це передбачає вдосконалення процедурного регулювання, підвищення незалежності суддів і професійності судів, а також зменшення бюрократичних перепон у розгляді адміністративних справ.

По-друге, важливим є імплементація європейських і американських норм в українське законодавство. Це може включати прийняття нових нормативних актів, що відображають європейські

стандарти прозорості і підзвітності, а також запровадження практик, що забезпечують більшу участь громадян у процесах регулювання і прийняття рішень.

По-третє, треба зосередити увагу на вдосконаленні механізмів контролю за діяльністю адміністративних органів, що забезпечить більшу ефективність і підзвітність адміністративних рішень. Це включає впровадження сучасних інформаційних технологій для спрощення адміністративних процедур і забезпечення швидшого розгляду справ.

У перспективі, успішна реалізація цих реформ забезпечить підвищення рівня правової захищеності громадян, покращення якості адміністративних рішень і сприятиме ефективнішому функціонуванню адміністративної системи в Україні. Важливо, щоб Україна продовжувала активно співпрацювати з міжнародними організаціями й експертами для впровадження найкращих практик і забезпечення відповідності міжнародним стандартам.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Йосифович Д. І. (ред.). (2021). Адміністративний процес України: підручник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ. 500 с.
2. Середа В. В., Кісіль З. Р. & Кісіль Р.-В. В. (2014). Адміністративне право: навч. посіб. Львів: ЛьвДУВС. 520 с.
3. Галунько В., Діхтієвський П., Кузьменко О., Стеценко С. та ін. (2018). Адміністративне право України. Повний курс: підручник. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС. 446 с.
4. Коломоєць Т. О., Гулевська Г. Ю., Сінельник Р. В. & Сквірський І. О. (ред.). (2007). Адміністративна юстиція. Адміністративне судочинство: навч. посіб. Київ: Істина. 152 с.
5. Битяк Ю. П. та ін. (ред.). (2010). Адміністративне право: підручник. Харків: Право. 624 с.
6. Колпаков В. К. (2008). Адміністративна відповідальність (адміністративно-деліктне право): навч. посіб. Київ: Юрінком Інтер. 256 с.
7. Колпаков В. К. & Гордєєв В. В. (2012). Адміністративно-деліктний процес: навч. посіб. Харків: Харків юридичний. 227 с.
8. Комзюк А. Т., Бевзенко, В. М. & Мельник, Р. С. (2007). Адміністративний процес України: навч. посіб. Київ: Прецедент. 531 с.
9. Кузьменко О. В., Гуржій Т. О. (ред.). (2007). Адміністративно-процесуальне право України: підручник. Київ: Атіка. 416 с.
10. Кузьменко О. В. (2007). Адміністративна юстиція в Україні: навч. посіб. Київ: Атіка. 156 с.

REFERENCES

1. Yosifovych, D. I. (ed.). (2021). *Administrative process of Ukraine*: Textbook. Lviv: Lviv State University of Internal Affairs. 500 p. [In Ukrainian].
2. Sereda, V. V., Kisil, Z. R., & Kisil, R.-V. V. (2014). *Administrative law*: Study guide. Lviv: Lviv State University of Internal Affairs. 520 p. [In Ukrainian].
3. Halunko, V., Dikhtievskyi, P., Kuzmenko, O., Stetsenko, S., et al. (2018). *Administrative law of Ukraine. Complete course*: Textbook. Kherson: OLDI-PLUS. 446 p. [In Ukrainian].
4. Kolomoiets, T. O., Hulievskaya, H. Yu., Sineilnik, R. V., & Skvirskyi, I. O. (eds.). (2007). *Administrative justice. Administrative judiciary*: Study guide. Kyiv: Istina. 152 p. [In Ukrainian].
5. Bityak, Yu. P., et al. (eds.). (2010). *Administrative law*: Textbook. Kharkiv: Pravo. 624 pp. [In Ukrainian].
6. Kolpakov, V. K. (2008). *Administrative responsibility (administrative-delinquent law)*: Study guide. Kyiv: Yurinkom Inter. 256 p. [In Ukrainian].
7. Kolpakov, V. K., & Gordeev, V. V. (2012). *Administrative-delinquent process: Study guide*. Kharkiv: Kharkiv Legal. 227 p. [In Ukrainian].
8. Komziuk, A. T., Bevzhenko, V. M., & Melnyk, R. S. (2007). *Administrative process of Ukraine*: Study guide. Kyiv: Precedent. 531 p. [In Ukrainian].
9. Kuzmenko, O. V., & Hurzhiy, T. O. (eds.). (2007). *Administrative-procedural law of Ukraine*: Textbook. Kyiv: Atika. 416 p. [In Ukrainian].
10. Kuzmenko, O. V. (2007). *Administrative justice in Ukraine*: Study guide. Kyiv: Atika. 156 p. [In Ukrainian].

Дата надходження статті: 16.08.2024 р.

Marta MALETS

Lviv Polytechnic National University,
Educational and Research Institute of Law,
Psychology and Innovative Education,
Associate Professor of the Administrative
and Informational Law Department,
J.D. (Ph.D. in Law)
marta.r.malets@lpnu.ua
ORCID: 0000-0002-9129-3608

Arsen NIEMTSEV

Lviv Polytechnic National University,
student of the Educational and Research Institute of Law,
Psychology and Innovative Education
arsen.niemtsev.pv.2022@lpnu.ua
ORCID: 0009-0001-8933-7296

**ADMINISTRATIVE PROCESS AS A LEADING FIELD OF LAW IN RELATION
TO THE INTERNATIONAL LEGAL SYSTEMS OF THE EU AND THE USA**

The article is devoted to a detailed study of administrative procedure as one of the key branches of law and its correlation with international legal systems, such as the legal systems of the European Union (EU) and the United States of America (USA). The study of these systems is important for understanding current trends in the development of administrative law in Ukraine, especially in the context of its integration into the European legal area and large-scale legal reforms.

The purpose of this study is to identify commonalities and significant differences between the administrative processes in the EU and the US, and to assess how these processes can be integrated into the Ukrainian legal system. Particular attention is paid to the analysis of administrative justice principles such as the rule of law, fairness, access to justice and judicial independence. The study shows that, despite significant differences between the legal traditions of the US and the EU, both systems share a common goal of ensuring transparency and accountability of administrative bodies and protecting the rights of citizens.

The article analyses the different approaches to administrative justice, in particular, it shows that in the EU and the US, they are united by such important elements as independence of the judiciary, access to justice and protection of human rights. These principles may serve as guidelines for the development of administrative law in Ukraine, where reforms are aimed at strengthening the judicial system and improving the mechanisms for protecting the rights of citizens in their relations with administrative authorities.

Particular attention is paid to the analysis of the impact of the EU and US legal systems on the development of administrative law in Ukraine. Ukraine, on its way to integration into the European Union, has already adopted many elements of the European legal system, in particular in the field of administrative justice. At the same time, the American experience of regulating economic relations through administrative law may also be useful for Ukraine in the context of developing a market economy and building a state governed by the rule of law.

Thus, the article concludes that the integration of Ukrainian administrative law into the European legal space should take into account both the EU's positive experience in the field of human rights protection and transparency of public administration, and American approaches to regulating economic relations and ensuring the effectiveness of administrative justice.

Keywords: administrative process, comparative law, EU, USA, human rights, administrative justice, reforms.